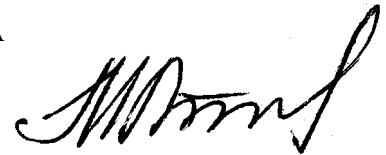

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

ЛОЮК ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

УДК 342.951:[347.734+347.728]

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУРНІ ЗАСАДИ
СТВОРЕННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Київському університеті права НАН України.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент
Кисіль Людмила Євгенівна,
старший науковий співробітник
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Лук'янець Дмитро Миколайович,
професор кафедри державно-правових дисциплін
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна;

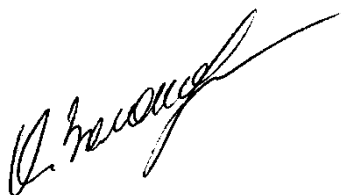
кандидат юридичних наук
Плотнікова Марія Володимирівна,
доцент кафедри міжнародного, європейського права
та цивільно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету.

Захист відбудеться 18 червня 2019 р. о 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.501.01 у Науково-дослідному інституті інформатики і права Національної академії правових наук України за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України за адресою: 01032, м. Київ, вул. Саксаганського, 110-В.

Автореферат розісланий 17 травня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.О. Золотар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Держава приділяє значну увагу правовому регулюванню банківського сектору, адже це ключовий елемент фінансової системи, який забезпечує створення, рух та перерозподіл грошової маси. Ефективне функціонування банківської системи є запорукою нормального існування держави. Регулювання банківського сектору для держави визначається необхідністю захистити споживачів банківських послуг та мінімізувати ризики цього виду діяльності, які є вищими, ніж в інших сферах економіки. Водночас, законодавчі вимоги щодо банків мають бути збалансованими та враховувати цілі формування стійкості банківського ринку і можливості вільного входження на ринок нових суб'єктів, які забезпечать конкуренцію та розвиток ринку.

Відносини органів державної влади з фізичними та юридичними особами в Україні, створеними за радянським зразком, коли права та інтереси особи мали вторинне значення відносно інтересів держави, досі перебувають в процесі реформування. Така незавершена реформа призводить до появи бюрократичних перепон для реалізації основних прав і свобод, що в подальшому перетворюються на корупційні фактори. Це має значний вплив на банківський сектор з огляду на значну контролюючу роль держави в ньому. Саме тому необхідно напрацювати в цій сфері відповідний механізм адміністративно-правового регулювання відносин, який би забезпечив ефективне функціонування та розвиток банківського сектору, захист інтересів учасників банківського ринку, споживачів банківських послуг. З огляду на вищевикладене визначення адміністративно-процедурних засад створення банків, дозволить забезпечити можливість вільного входження на ринок фінансово стійких суб'єктів надання банківських послуг, що мають бездоганну репутацію та відповідають вимогам законодавства.

Важливість напрацювання ефективних адміністративно-процедурних засад створення банків обумовлюється і активізацією дій, спрямованих на наближення до європейських стандартів у сфері банківських послуг у зв'язку з підписанням 21 березня 2014 р. та набуттям чинності 01 вересня 2017 р. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода), як наслідок, Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 р., затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 р. № 391 (зі змінами), в якості базового принципу визначено регуляторну апроксимацію фінансових послуг України до правил і норм Європейського Союзу. Це передбачає, що поряд з імплементацією норм Угоди, необхідно впроваджувати регуляторні процедури, поступово приводячи національне законодавство у відповідність до аналогічних процедур Європейського Союзу. До того ж, зазначена Комплексна програма передбачає створення рівних умов для конкуренції у фінансовому секторі, удосконалення законодавства для забезпечення рівного доступу до надання фінансових послуг (вхід на ринок і гарантування рівних умов здійснення професійної діяльності на ринку фінансових послуг).

Саме тому існує потреба у ґрунтовному дослідженні адміністративно-процедурних засад створення банків, їх сутності, принципів здійснення, шляхів удосконалення, а також особливостей відповідних процедур, що існують у розвинутих країнах, зокрема, які входять до Європейського Союзу; теоретичних та практичних аспектів діяльності органів публічної влади, їх ролі в адміністративній процедурі створення банків.

Такий підхід створить умови для подолання негативних явищ в фінансовому секторі, сприятиме розвитку фінансової системи України, реалізації стратегічного бачення держави щодо банківського ринку, виконання умов входження України до Європейського союзу.

Адміністративно-процедурні засади створення банків не були предметом комплексних досліджень у вітчизняній науці адміністративного права. Проте, безперечно, базою для такого дослідження стали праці таких вчених-адміністративістів, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, Т.Ф. Весельська, Н.В. Галіцина, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Л.Є. Кисіль, В.В. Коваленко, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, І.М. Лазарєв, Д.М. Лук'янець, В.Я. Малиновський, О.І. Миколенко, О.В. Морозова, О.М. Музичук, Н.Р. Нижник, О.О. Никольська, Г.С. Одінцова, В.І. Олефір, В.П. Петков, П.М. Рабінович, О.Ю. Синявська, А.А. Стародубцев, В.П. Тимошук, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупа, С.Д. Хазанов та інші.

Науково-теоретичну базу дисертаційного дослідження становлять також праці вчених, які розглядали теоретичні аспекти адміністративних процедур, зокрема Т.Ф. Весельської, О.В. Заяць, І.О. Картузової, О.С. Лагоди, І.М. Лазарєва, А.М. Луцик, О.І. Миколенко, А.Ю. Осадчого, В.П. Тимошука, Р.С. Тихого, А.М. Школика, А.В. Щерби, В.В. Щепоткіної та інших; науковців у галузі фінансового права, які досліджували публічно-правовий статус банків, зокрема Л.К. Воронової, Н.В. Воротиної, Н.К. Ісаєвої, М.П. Кучерявенка, П.С. Пацурківського, Н.Ю. Пришви та інших; а також праці вчених у галузі банківського права, присвячені правовому статусу банків, правовому режиму здійснення окремих банківських операцій та функціонуванню банківської системи загалом – О.П. Орлюк, І.А. Безклубого, Я.О. Берназюка, В.Л. Кротюка, Т.А. Латковської, А.Г. Пишного, М.В. Плотнікової, О.В. Прилуцького, В.Д. Чернадчука, І.А. Шамрай та інших.

Не менш важливими для вирішення проблем, що пов'язані з стрімкими темпами інформатизації суспільства, зокрема, у банківській сфері розвинутих країн, є роботи таких вчених, як І.В. Арістова, О.А. Баранов, К.І. Беляков, О.Д. Довгань, А.М. Новицький, І.О. Трубін та інших.

Віддаючи належне результатам наукових досліджень з загальних питань адміністративних процедур, слід констатувати, що адміністративно-процедурні засади створення банків потребують глибокого аналізу, зважаючи й на триваючі процеси реформування адміністративного права, що супроводжуються активним обговоренням, а в перспективі – можливим прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру».

Наведене не лише обумовило вибір теми дисертаційного дослідження, а й свідчить про актуальність її наукових положень для теоретичного аналізу стану адміністративно-правового регулювання адміністративної процедури створення банків, а також для визначення нових концептуальних підходів з їх удосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація спрямована на реалізацію положень Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 р., затвердженої Постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 р. № 391 (зі змінами).

Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри державно-правових та галузевих правових дисциплін Київського університету права Національної академії наук України в межах науково-дослідної програми Київського університету права Національної академії наук України «Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності публічної влади» (затверджена Міністерством освіти і науки України; номер державної реєстрації 0108U008955). Тему дисертації затверджено Вченою радою Київського університету права НАН України від 26 квітня 2013 р.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі комплексного опрацювання наукових праць, що стосуються процедури створення банків та національного і зарубіжного законодавства, визначити сутність та особливості адміністративно-процедурних засад створення банків в Україні, надати науково-обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо їх вдосконалення.

Для досягнення мети були поставлені такі основні *завдання*:

- визначити поняття «створення банку» як предмета адміністративно-правового регулювання;
- надати авторське визначення та охарактеризувати процедуру створення банків в Україні та її відповідність загальним принципам адміністративної процедури;
- з'ясувати генезу адміністративно-правового регулювання створення банків в Україні;
- визначити сутність, зміст та види адміністративних процедур, що здійснюються при створенні банків;
- охарактеризувати стан адміністративно-правового регулювання процедури створення банків в Україні;
- визначити повноваження Національного банку України, інших органів держави у процедурі створення банків;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз процедури створення банків в зарубіжних країнах та сформулювати відповідні пропозиції для України;
- запропонувати можливі напрями вдосконалення вітчизняного законодавства, що визначає процедуру створення банків.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають при створенні банків в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-процедурні засади створення банків в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження стала сукупність методів та прийомів наукового пізнання – як загальнонаукових, так і спеціальних: діалектичний, історично-правовий, комплексний, міждисциплінарний, системного аналізу, статистичний, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, логіко-семантичний, формально-юридичний та ін. Особливості об'єкта і предмета дослідження, його мета і завдання обумовили використання таких методів: історично-правовий – при розгляді генези адміністративно-правового регулювання створення банків в Україні (підрозділ 1.1); діалектичний – адміністративно-процедурні засади створення банків в Україні розглядаються в нерозривному зв'язку його категоріального, нормативного, інституційного, інструментально-технологічного елементів (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1-2.4); порівняльно-правовий – при аналізі зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання створення банків (підрозділ 3.1); структурно-функціональний – при визначенні повноважень Національного банку України, інших органів держави у процедурі створення банків (підрозділи 2.1–2.4); системного аналізу – для співставлення різноманітних нормативно-правових актів з метою з'ясування їх впливу на відносини, що виникають при створенні банків (підрозділи 1.2, 2.1–2.4). Логіко-семантичний метод дозволив дослідити понятійний апарат, визначити поняття, зміст та сутність адміністративної процедури, процедури створення банків та її принципів, стадій процедури створення банків (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1–2.4). Використання статистичного методу сприяло узагальненню юридичної практики, аналізу емпіричної інформації, пов'язаної з темою дисертаційного дослідження (підрозділ 3.2). За допомогою формально-юридичного методу було досліджено зміст правових норм, які регулюють процедуру створення банків в Україні та сформульовано пропозиції щодо їх удосконалення (підрозділи 2.1–2.4, 3.2). Метод узагальнення використано для формулювання прикінцевих положень проведеного дослідження.

Науково-теоретичною основою дисертації є теоретико-методологічні розробки та монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних фахівців у галузях адміністративного, фінансового, банківського, інформаційного права.

Нормативно-правову базу дослідження становлять Конституція України та закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та інші підзаконні нормативно-правові акти. Також було використано нормативно-правову базу зарубіжних країн, зокрема, ФРН, Французької Республіки, Польщі, Канади, США, деяких пострадянських країн, а також документи Європейського Союзу.

Емпіричну базу дослідження становлять звітні матеріали щодо діяльності Національного банку України у 1991–2018 рр.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового регулювання процедури створення банків в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду у зазначеній сфері. У дисертаційній роботі:

уперше:

- запропоновано процедуру створення банків визначати як встановлений законодавчими актами порядок діяльності уповноважених на те органів щодо розгляду і вирішення конкретних справ з метою забезпечення реалізації права фізичних і юридичних осіб на створення банків, що включає реєстраційні, дозвільні, ліцензійні, погоджувальні процедури;

- доведено, що процедура створення банків включає декілька стадій, які відповідають певним адміністративним процедурам, які відносно самостійні, однак, логічно пов'язані між собою єдиною метою та вчиняються у визначеній законодавством послідовності;

- визначено особливості процедури створення банку: 1) це встановлений законодавчими актами порядок діяльності уповноважених на те органів, який передбачає відкриття окремої адміністративної справи для кожної окремої адміністративної процедури; 2) кожна адміністративна справа порушується за окремою заявою, які подаються різними особами: засновниками (їх уповноваженими особами) до реєстрації юридичної особи та самою юридичною особою після реєстрації; 3) розгляд заяв здійснюється різними уповноваженими на те органами; 4) розгляд кожної із адміністративних справ завершується прийняттям окремого адміністративного рішення / акту; 5) через діяльність уповноважених органів, залучених до процедури створення банку, здійснюється реалізація права фізичних і юридичних осіб на створення банків;

- здійснено періодизацію розвитку адміністративно-правового регулювання створення банків в Україні;

- в межах процедури створення банків виділено та охарактеризовано дозвільну, реєстраційну, погоджувальну та ліцензійну процедури; зазначені процедури розглянуто системно, із застосуванням єдиного підходу до їх вивчення, як окремі процедури та стадії у процедурі створення банку;

- охарактеризовано процедури створення банків в Європейському Союзі, у ФРН, Французькій Республіці, Польщі, Канаді, США, деяких пострадянських країнах та здійснено порівняльно-правовий аналіз таких процедур;

- запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-процедурних засад створення банків в Україні;

удосконалено:

- визначення понять: загальної адміністративної процедури, дозвільної процедури, реєстраційної процедури, погоджувальної процедури, ліцензійної процедури;

набули подальшого розвитку:

- співвідношення понять «адміністративна процедура», «адміністративне провадження», «стадія адміністративної процедури»;

- характеристика принципів, на яких має ґрунтуватися процедура створення банків;

- розуміння структури адміністративної процедури;

- засади побудови банківської системи відповідно до європейських стандартів.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою. Основні теоретичні положення та розробки, які характеризують її наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів, одержані дисертантом особисто.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що положення дисертації були та можуть бути використані:

у науково-дослідній сфері – в подальших наукових дослідженнях загальних та спеціальних питань, пов'язаних із удосконаленням порядку здійснення адміністративної процедури створення банків та розроблення програм і концепцій розвитку банківського сектору, під час написання підручників, навчальних посібників, довідкової та методичної літератури, монографій з цих питань;

у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін адміністративно-правової спрямованості (довідка Академії праці, соціальних відносин і туризму про впровадження в навчальний процес результатів наукового дослідження від 10.01.2019 р.);

у правотворчій діяльності, що спрямована на вдосконалення нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язані зі здійсненням адміністративної процедури створення банків (довідка Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування про впровадження результатів дисертаційної роботи від 17.01.2019 р. № 352/01-155);

у правозастосовній сфері – у практичній діяльності органів публічної адміністрації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, теоретичні та практичні висновки дисертації були обговорені та схвалені на засіданні кафедри державно-правових та галузевих правових дисциплін Київського університету права Національної академії наук України. Підсумки розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки були оприлюднені на: VII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми правової системи України» (м. Київ, 26 листопада 2015 р., матеріали опубліковано); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення» (м. Запоріжжя, 22–23 липня 2016 р., матеріали опубліковано); Міжнародній науково-практичній конференції «Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства» (м. Харків, 2–3 вересня 2016 р., матеріали опубліковано); Міжнародній науково-практичній конференції «Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин» (м. Харків, 7–8 жовтня 2016 р., матеріали опубліковано); другій Міжнародній науково-практичній конференції «Право як регулятор суспільних відносин: історія, теорія, практика» (м. Київ, 18–19 жовтня 2016 р., матеріали опубліковано); Всеукраїнському круглому столі «Концептуальні засади реформування адміністративного та фінансового права у сучасних умовах» (м. Київ, 2 листопада 2018 р., матеріали опубліковано).

Публікації. Основні положення дисертації викладені в 13 публікаціях, з яких: 7 опубліковано у фахових наукових виданнях, 6 з яких – у фахових юридичних виданнях України, 1 – у міжнародному науково-практичному правовому журналі

(Республіка Молдова) та тези 6 доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах.

Структура дисертації побудована відповідно до мети і завдань, складається з анотації, вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 218 сторінок, з них основний текст – 183 сторінки, список використаних джерел (245 найменувань) на 27 сторінках, додатки – на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, охарактеризовано рівень наукової розробки проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологію дослідження, сформульовано наукову новизну дисертації, висвітлено практичне значення одержаних результатів, викладено дані про їх апробацію та публікації автора за темою дослідження.

Розділ 1 «Загальна характеристика процедури створення банків в Україні» включає в себе три підрозділи.

У підрозділі 1.1 *«Створення банку як предмет адміністративно-правового регулювання»* досліджені поняття «банк», «створення банку» та запропоновано авторське визначення поняття «створення банку як предмет адміністративно-правового регулювання».

Охарактеризовано генезу адміністративно-правового регулювання процедур створення банків у незалежній Україні та виокремлено наступні періоди його становлення та розвитку, а саме: а) перший – з 1991 р. по 1996 р. – процедура створення банку передбачала лише реєстраційно-дозвільну процедуру, оскільки дозвіл на створення комерційних банків надавався НБУ шляхом їх реєстрації; б) другий – з 1996 р. по 2001 р. – процедура створення банку доповнюється ліцензійною процедурою, і, відповідно, включала такі процедури, як реєстрація банку і ліцензування; в) третій – з 2001 р. по червень 2011 р. – процедура створення банку набула більш формалізованого, регламентованого характеру і включала, окрім реєстраційних та ліцензійних, дозвільні процедури; г) четвертий – з червня 2011 р. до сьогодні – реєстрація банку стала багатостадійною, запроваджена погоджувальна процедура для погодження статуту особи, що має намір здійснювати банківську діяльність. Акцентовано увагу, що з часом адміністративно-процедурні засади створення банків не тільки розвивались відповідно до необхідності регулювання та контролю фінансового сектору, а й супроводжувались посиленням регуляторних вимог.

У підрозділі 1.2 *«Процедура створення банку в Україні та її відповідність принципам адміністративної процедури»* здійснено аналіз понять «адміністративна процедура» та «адміністративне провадження». Визначено ознаки адміністративної процедури, запропоновано авторське визначення поняття «адміністративна процедура» як урегульованого законодавчими актами порядку діяльності уповноваженого на те органу у публічно-правовій сфері щодо розгляду і вирішення

конкретних справ з метою забезпечення реалізації прав, свобод, законних інтересів та обов'язків фізичних і юридичних осіб, що завершується прийняттям рішення індивідуального характеру, а також порядок виконання уповноваженим на те органом інших його функцій та повноважень та дії адміністративного органу при оскарженні адміністративних актів, процедурних рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу. Здійснено аналіз співвідношення понять «адміністративна процедура» та «процедура створення банку», сформульовано авторське визначення поняття «процедура створення банку».

Охарактеризовано принципи процедури створення банку, напрацьовані у наукових джерелах, закріплені у законодавчих актах України та їх проектах, європейських нормативних документах та законодавстві окремих зарубіжних країн. Сформульовано пропозиції доопрацювання та формального визначення принципів адміністративної процедури у проекті закону України «Про адміністративну процедуру».

Аналіз нормативно визначених вимог до порядку створення банку дозволив дійти висновку, що процедура створення банку містить декілька адміністративних процедур – реєстраційні, дозвільні, ліцензійні, погоджувальні. Доведено, що незалежно від того, створюється державний чи приватний банк – процедура їх створення є переважно єдиною, містить ті самі стадії та визначена тими ж законодавчими актами. Відмінності у створенні банків з різною формою власності, з точки зору порядку діяльності уповноважених на те органів, які розглядають та вирішують конкретні справи, необхідні для забезпечення створення банку, незначні. Саме тому в роботі розглядається загальний порядок створення банків, без виділення окремо процедури утворення державного банку, з фіксуванням певних відмінностей за допомогою філософських категорій «загального» та «особливого».

У підрозділі 1.3 «Загальна характеристика стадій у процедурі створення банку» проаналізовано поняття «стадія», напрацьоване вченими-адміністративістами. Доведено, що стадії процедури створення банків, є відносно самостійними її частинами, мають власні внутрішні завдання, вчиняються в певній послідовності та обмежені часовими рамками, що встановлюються нормами законодавства, логічно пов'язані між собою, спрямовані на досягнення певної спільної мети – створення банку. Результатом проходження певної стадії має бути певний юридичний документ. Обґрунтовано, що кожна процедура, що здійснюється послідовно при створенні банку – дозвільна, реєстраційна, погоджувальна, ліцензійна – відповідає певній стадії процедури створення банку.

Розділ 2 «Адміністративно-правове регулювання стадій у процедурі створення банків в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Дозвільна процедура як стадія процедури створення банків» на основі аналізу наукових позицій запропоновано авторське визначення поняття дозвільної процедури як встановленого законодавством порядку діяльності уповноваженого на те органу, спрямованої на забезпечення реалізації права особи здійснювати певні дії або займатися певними видами господарської діяльності, щодо яких нормативно закріплена умова про їх здійснення на підставі дозволу. Відповідно, дозвільним провадженням є сукупність процедурних дій, що визначені

законодавством та послідовно вчиняються уповноваженим на те органом, а також прийнятих процедурних рішень, що спрямовані на забезпечення реалізації права особи здійснювати певні дії або займатися певними видами господарської діяльності, щодо яких закріплена умова про їх здійснення на підставі дозволу.

Охарактеризовано порядок надання дозволу на концентрацію Антимонопольним комітетом України під час створення банку. Виявлено ряд недоліків при реалізації означених повноважень Антимонопольним комітетом України та, з урахуванням європейського досвіду правового регулювання процедури створення банку, запропоновано внесення змін до Закону України «Про Антимонопольний комітет України», зокрема, щодо порядку формування Антимонопольного комітету України та прийняття рішення про надання дозволу колегіально, а не окремим уповноваженим.

Доведено, що складність отримання дозволу на концентрацію для заявників полягає в необхідності самостійно здійснювати розрахунки своєї частки на ринку, обумовлена відсутністю відкритої статистичної інформації щодо загальної вартості активів банків та обсягу ринку окремих банківських послуг в Україні та в регіоні перебування заявника. Як наслідок, при підготовці інформації щодо своєї частки на ринку, заявником можуть бути надані помилкові дані, що спричинятиме визначену законом відповідальність та відмову у наданні дозволу. У зв'язку з цим пропонується внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Розпорядження Антимонопольного комітету України №33-р від 19.02.2002 р. «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання».

У підрозділі 2.2 «Реєстраційні процедури як стадії процедури створення банків» запропоновано авторське визначення поняття реєстраційної процедури як встановленого законодавством порядку діяльності уповноваженого на те органу, спрямованої на офіційне визнання або припинення факту існування особи, її статусу, наявності певних прав та обов'язків, а також внесення змін до необхідних відомостей, які супроводжуються внесенням даних до передбачених законодавством державних реєстрів. Відповідно, реєстраційним провадженням є сукупність процедурних дій, що визначені законодавством та послідовно вчиняються уповноваженим на те органом, а також прийнятих процедурних рішень, що спрямовані на офіційне визнання, припинення факту існування особи, її статусу, наявності певних прав та обов'язків, а також внесення даних до спеціальних, передбачених законодавством державних реєстрів.

Охарактеризовано реєстраційні процедури під час створення банку – реєстрація юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, реєстрація випуску акцій та звіту про результати їх розміщення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Акцентовано увагу на тому, що під час проведення реформ в останні роки відбулося спрощення процедури реєстрації юридичної особи: скорочено перелік документів для проведення реєстраційної дії та строк розгляду документів, запроваджено можливість подання документів в електронному вигляді, необхідність

чіткої регламентації змісту відмови у цьому провадженні та надання повної інформації щодо підстав відмови.

В результаті аналізу стану адміністративно-правового регулювання процедури реєстрації випуску акцій та звіту про результати їх розміщення, виявлено ряд недоліків, зокрема дублювання наглядових повноважень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з Національним банком України, відсутність зворотного зв'язку між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та заявником тощо. Для усунення дублювання функцій запропоновано внесення змін до Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок».

У підрозділі 2.3 *«Погоджувальні процедури як стадії процедури створення банків»* автором запропоновано визначення поняття погоджувальної процедури як встановленого законодавством порядку діяльності уповноваженого на те органу, спрямованої на визнання певного стану, документів такими, що відповідають вимогам щодо них. Відповідно, погоджувальне провадження є сукупністю процедурних дій, що визначені законодавством та послідовно вчиняються уповноваженим на те органом, а також прийнятих процедурних рішень, що спрямовані на визнання певного стану, документів такими, що відповідають встановленим щодо них вимогам.

Встановлено, що створення банків передбачає декілька процедур, які за своїм змістом є погоджувальними, а саме: погодження статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність та погодження набуття істотної участі.

Аналіз практичних аспектів здійснення погоджувальних процедур довів, що у зв'язку із запровадженням законодавчо визначеного переліку документів, вимог до них, підстав для відмови у погодженні статуту чи набуття істотної участі тощо, призвело до певної системи закритості для входження фізичних та юридичних осіб на банківський ринок. Це дозволяє Національному банку України в «ручному режимі» керувати економічними процесами та суттєво обмежувати конкуренцію у досліджуваній сфері, і, відповідно, впливати на подальший розвиток банківського ринку. З метою усунення зазначених недоліків запропоновано внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність», а також до Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 р. № 306.

У підрозділі 2.4 *«Ліцензійна процедура як стадія процедури створення банків»* проведено аналіз понять «ліцензування» та «ліцензійна процедура», запропоновано авторське визначення «ліцензійної процедури» як встановленого законодавством порядку діяльності уповноваженого на те органу, спрямованої на засвідчення права та можливості ведення певних видів господарської діяльності та з подальшим дотриманням встановлених ліцензійних умов щодо вказаної діяльності. Відповідно, ліцензійне провадження є сукупністю процедурних дій, що визначені законодавством та послідовно вчиняються уповноваженим на те органом, а також прийнятих процедурних рішень, що спрямовані на засвідчення права та можливості ведення певного виду діяльності з подальшим дотриманням встановлених ліцензійних умов щодо вказаної діяльності.

Проаналізовано стан адміністративно-правового регулювання ліцензійної процедури у процедурі створення банку і доведено, що, по-перше, відсутні ліцензійні умови, визначені та затверджені Національним банком України, яких має дотримуватись ліцензіат. Наявність пруденційних вимог та затверджених економічних нормативів є частиною системи контролю та нагляду за банківською системою, тому вбачається доцільним перегляд Національним банком України нормативних документів для приведення їх у форму саме ліцензійних вимог, а не положень. По-друге, виявлені певні недоліки вказаної процедури – Національний банк України має можливість самостійно встановлювати підстави для відмови у наданні ліцензії, відсутня можливість отримати необхідні консультації щодо порядку підготовки та заповнення документів тощо. По-третє, розвинені країни в переважній більшості використовують дозволи для здійснення банківської діяльності, а не ліцензії, що свідчить про доцільність переходу від ліцензійної до дозвільної процедури у процедурі створення банків.

У зв'язку з цим запропоновані зміни до Закону України «Про банки і банківську діяльність», Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 р. № 306.

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-процедурних засад створення банків в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання створення банків» проаналізовано процедури створення банків у ФРН, Французькій Республіці, Республіці Польща, Великобританії, Канаді, США та деяких пострадянських країнах.

Визначено спільні риси процедур створення банків у вказаних країнах: наявний певний сталий перелік вимог до заявника; початок банківської діяльності можливий лише після проходження певної адміністративної процедури, яка включає погодження концентрації антимонопольним органом, погодження проспекту емісії (за його наявності) в органі нагляду та контролю за фінансовими ринками, реєстрації компанії в реєстрі; необхідність отримання дозволу на здійснення банківської діяльності на підставі письмового звернення до адміністративного органу; питання надання дозволу на здійснення банківської діяльності віднесено переважно до компетенції окремого органу нагляду та контролю за фінансовими ринками, який відокремлений від центрального банку країни; незалежність означеного органу нагляду і контролю, яка забезпечується порядком формування керівного складу цих органів.

Доведено, що встановлений в у законодавстві ЄС та країн-членів ЄС порядок отримання дозволів на здійснення банківської діяльності можна вважати режимом найбільшого сприяння та рівності можливостей для входження нових суб'єктів на ринок банківських послуг. Вказаний режим реалізується за допомогою механізму співпраці із заявником та надання можливостей виправлення недоліків поданої заяви і інформації.

У підрозділі 3.2 «Основні напрями удосконалення процедури створення банків в Україні» проведено системний аналіз виявлених проблем у правовому регулюванні

процедури створення банків в Україні, запропоновано основні шляхи їх вирішення: прийняття проекту Закону України «Про адміністративну процедуру»; внесення змін до статті 6, доповнення Закону статтями 21, 22; утворення єдиного для фінансового ринку органу нагляду та контролю, незалежного від Національного банку України, наділеного компетенцією щодо нагляду за банками, страховими компаніями, учасниками ринку цінних паперів та іншими учасниками фінансового ринку; спрощення процедури створення банків в Україні з урахуванням тенденцій розвитку ринку банківських послуг в світі.

Доведено, що утворення незалежного органу нагляду та контролю за фінансовими ринками є стратегічною метою для України і має регулюватись Законом України «Про регулювання та нагляд за фінансовим ринком», авторська концепція структури якого подається у додатках до дисертації.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження, на основі аналізу здобутків адміністративно-правової науки, науки фінансового та банківського права і відповідної юридичної практики; законодавства України, держав-учасниць Європейського Союзу та інших країн, здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо визначення адміністративно-процедурних засад створення банків в Україні. Відповідно до завдань дослідження, сформульовано низку важливих висновків, зокрема:

1. Встановлено, що створення банків слід розглядати як діяльність, яка передбачає проведення підготовчих заходів для створення банку, його державну реєстрацію та ліцензування банківських операцій, яка виступає предметом адміністративно-правового регулювання. Така діяльність розпочинається з подання зацікавленими у створенні банку особами визначених законодавством документів до уповноваженого органу, продовжується подальшими зверненнями до уповноважених органів влади та завершується прийняттям рішення про надання ліцензії, видачею ліцензії та внесенням відомостей до Державного реєстру банків.

Доведено, що діяльність зі створення банків за її правовою природою є адміністративною процедурою.

2. Визначено особливості процедури створення банку: 1) це встановлений законодавчими актами порядок діяльності уповноважених на те органів, який передбачає відкриття окремої адміністративної справи для кожної окремої процедури; 2) кожна адміністративна справа порушується за окремою заявою, які подаються різними особами: засновниками (їх уповноваженими особами) до реєстрації юридичної особи та самою юридичною особою після реєстрації; 3) розгляд заяв здійснюється різними уповноваженими на те органами; 4) розгляд кожної із адміністративних справ завершується прийняттям окремого адміністративного рішення / акту; 5) через діяльність уповноважених органів, залучених до процедури створення банку, здійснюється реалізація права фізичних і юридичних осіб на створення банків.

Запропоновано авторське визначення процедури створення банку як встановлений законодавчими актами порядок діяльності уповноважених на те органів

щодо розгляду і вирішення конкретних справ з метою забезпечення реалізації права фізичних і юридичних осіб на створення банків, що включає реєстраційні, дозвільні, ліцензійні, погоджувальні процедури.

Встановлено, що процедура створення банку в Україні містить декілька стадій, що відповідають реєстраційним, дозвільним, ліцензійним, погоджувальним процедурам.

Охарактеризовано принципи процедури створення банків, які визначають напрями її адміністративно-правового регулювання і є основою для діяльності залучених до процедури уповноважених органів держави: верховенство права; законність; рівність учасників адміністративного провадження перед законом; використання повноважень з належною метою; обґрунтованість та визначеність; безсторонність (неупередженість); добросовісність і розсудливість; пропорційність; відкритість; своєчасність і розумний строк; ефективність; презумпція правомірності дій та вимог особи; мовчазної згоди; офіційність та «єдиного вікна»; гарантія права особи на участь в адміністративному провадженні; гарантування ефективних заходів правового захисту; заборона зловживань формальними вимогами; викладу мотивів.

3. З метою визначення історико-правових передумов становлення адміністративно-правового регулювання створення банків в Україні запропоновано його періодизацію:

перший період – 1991–1996 рр. – пов’язаний із прийняттям Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про банки і банківську діяльність» від 20.03.1991 р. № 872-ХІІ, яким встановлювалась єдина процедура створення банку – реєстраційно-дозвільна, оскільки Національний банк України надавав дозвіл щодо створення на території республіки комерційних банків шляхом їх реєстрації;

другий період – 1996–2001 рр. – обумовлений прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 01.02.1996 р. № 24 / 96-ВР, згідно якого процедура створення банку включала реєстрацію банку і ліцензування;

третій період – з 2001 р. по червень 2011 р. – пов’язаний із прийняттям 07.12.2000 р. Закону України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-ІІІ, згідно якого процедура створення банку набула більш формалізованого, регламентованого характеру і включала, окрім реєстраційної та ліцензійної, дозвільні процедури щодо набуття істотної участі в банку та здійснення окремих видів діяльності;

четвертий період – з червня 2011 р. по теперішній час – пов’язаний з прийняттям 15.02.2011 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків» № 3024-VI, в результаті чого реєстрація банку стала багатоетапною, запроваджена погоджувальна процедура щодо статуту банку, що має намір здійснювати банківську діяльність.

Виокремлення цих періодів пов’язано з істотними змінами у процедурі створення банків, зокрема, зміною переліку адміністративних процедур, що застосовувались при створенні банку; по-друге, появою додаткових процедур у процедурі створення банку; по-третє, залученням до створення банків нових уповноважених органів влади.

4. На підставі аналізу сучасного стану адміністративно-правового регулювання процедури створення банків в Україні доведено, що вона включає здійснення:

дозвільних процедур – при отриманні дозволу на концентрацію в Антимонопольному комітеті України; реєстраційних процедур – реєстрація юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, державним реєстратором, реєстрація випуску акцій та звіту про результати розміщення акцій в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку; погоджувальних процедур – при погодженні Національним банком України статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність та погодженні набуття істотної участі в банку; ліцензійних процедур – при наданні Національним банком України ліцензії на проведення банківських операцій.

Кожна із вказаних видів процедур має свою сутність, особливості та порядок реалізації.

5. Охарактеризовано стан адміністративно-правового регулювання дозвільної процедури під час створення банків, виявлені його проблеми та шляхи їх подолання. Це, зокрема: а) складність здійснювати розрахунки частки на ринку, що пов'язана з відсутністю доступу до інформації щодо показників ринку, у зв'язку з чим необхідним є внесення ряду змін до Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання, затвердженого Розпорядженням Антимонопольного комітету України №33-р від 19.02.2002 р. щодо закріплення за Антимонопольним комітетом обов'язку розраховувати частку на ринку для заявника; б) відсутність закріплених законодавством підстав для відмови у наданні дозволу на концентрацію, що потребує внесення змін до п. 1 ст. 28 Закону України «Про захист економічної конкуренції». Крім того, з метою забезпечення реалізації прав приватних осіб та дотримання такого принципу адміністративної процедури, як заборона зловживання формальними вимогами, пропонуються зміни і до абзацу 1 п. 2 ст. 26, абз. 2 п. 2 ст. 26 зазначеного Закону.

6. Проаналізовано стан адміністративно-правового регулювання реєстраційних процедур під час створення банку. Відзначаючи спрощення процедури реєстрації юридичної особи, акцентовано увагу на таких недоліках процедури щодо реєстрації випуску акцій Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку: а) визначення порядку здійснення процедури, а також підстав для відмови у реєстрації випуску акцій, покладено на Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, що суперечить конституційним засадам, адже органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; б) дублювання наглядових повноважень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку і Національного банку України, які перевіряють можливість оплати засновником внеску до статутного фонду, з наданням схожих документів зацікавленими особами; в) відсутність зворотного зв'язку між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та заявником. З метою усунення вказаних недоліків вважається за доцільне:

– виключити підпункт 5) п. 1 ст. 28 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» щодо відмови у реєстрації юридичної особи у зв'язку із тим, що документи суперечать

вимогам Конституції та законів України, адже у державного реєстратора наявне право зупинити розгляд справи до усунення порушень має виключати вказану можливість для відмови;

- внести зміни до абз. 1 п. 5 ст. 29 Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок», оскільки визначення порядку здійснення реєстрації випуску акцій та звіту про результати їх розміщення повністю покладено на Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, що суперечить конституційним засадам, адже органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

- закріпити на законодавчому рівні право отримання консультацій з приводу заповнення заяв, підготовки документів та інших питань у зв'язку з тим, що нині відсутній зворотній зв'язок між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і заявником.

7. Запропоновано авторське визначення погоджувальної процедури, як встановленого законодавством порядку діяльності уповноваженого на те органу, спрямованої на визнання певного стану, документів такими, що відповідають вимогам щодо них і визначені недоліки її адміністративно-правового регулювання у процедурі створення банку:

- є досить заформалізованою, передбачає підготовку і подання достатньо великої кількості документів та інформації, формальних анкет, складених на підставі вказаних документів, які дублюють їх інформацію та не містять в собі будь-якого змістовного навантаження, окрім опису інформації, що надається. У зв'язку з цим доцільним вбачається внести відповідні зміни до пункту 1.7 глави 1 розділу II Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 р. № 306;

- передбачає можливість Національного банку України визначати підстави для відмови погоджувати статут чи набуття істотної участі, що суперечить сутності його дискреційних повноважень. Доведено, що такі повноваження НБУ слід обмежити шляхом внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність», зокрема, виключити пп. 1-3 ст. 18;

- погодження набуття істотної участі за своєю суттю є дозвільною процедурою, тому необхідно привести його зовнішню форму до внутрішньої суті та внести відповідні зміни до абзаців 5, 6, 14 ст. 34 Закону України «Про банки і банківську діяльність»;

- не передбачає можливості здійснення зворотного зв'язку, сутність якого полягає у можливості заявників отримати необхідні консультації щодо підготовки інформації та документів для проведення погодження статуту особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність та набуття істотної участі в банку, у зв'язку з чим пропонується абз. 6 ст. 17 Закону України «Про банки і банківську діяльність» викласти у новій редакції.

8. В результаті проведеного аналізу адміністративно-правового регулювання ліцензійної процедури під час створення банків в Україні виявлено ряд проблем, що потребують вирішення:

а) Національний банк України має можливість самостійно встановлювати підстави для відмови у наданні ліцензії, що потребує усунення цього недоліку шляхом внесення змін до абз. 1 ст. 19¹ Закону України «Про банки і банківську діяльність»;

б) відсутність у зацікавлених осіб можливості отримати необхідні консультації щодо порядку підготовки та заповнення документів для отримання ліцензії на здійснення банківської діяльності, що потребує внесення змін до абз. 3 ст. 19 згаданого вище Закону.

9. Визначено повноваження органів держави та їх посадових осіб у процедурі створення банків:

– Національний банк України – погоджує статут юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, надає дозвіл на істотну участь, надає ліцензію на здійснення банківської діяльності та реєструє банк в державному реєстрі банків. Тобто, НБУ залучений до погоджувальних, реєстраційних та дозвільних адміністративних процедур;

– Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку – реєструє випуск акцій та звіт про реєстрації випуску акцій акціонерних банків, тобто залучена до реєстраційних процедур;

– Антимонопольний комітет України – надає дозвіл на концентрацію при створенні банку, тобто залучений до дозвільних процедур;

– державний реєстратор – реєструє юридичну особу, тобто залучений до реєстраційних процедур.

10. В результаті проведення порівняльно-правового аналізу адміністративно-процедурних засад створення банків у зарубіжних країнах встановлено, що ці процедури різняться ступенем формалізованості. Разом з тим, вони мають спільні риси: а) наявний певний сталий перелік вимог до заявника щодо капіталу та його походження, репутації заявника, а також професійної придатності керівників; б) затвердження до початку діяльності особи в якості банку процедур і політик, організаційної структури, наявність фахівців для проведення банківської діяльності; в) початок банківської діяльності можливий лише після проходження певної адміністративної процедури, яка найчастіше передбачає погодження органу захисту конкуренції щодо концентрації; погодження в органі нагляду та контролю за фінансовими ринками проспекту емісії, у випадку, якщо банк утворюється у формі акціонерної компанії, що пропонує акції до публічного розміщення; реєстрації компанії в реєстрі; отримання дозволу на здійснення банківської діяльності; г) обов'язковість письмового звернення до адміністративного органу та прийняття адміністративним органом рішення у справі, а також видача за результатом розгляду документу: ліцензії, патентної грамоти, чартеру або іншого.

Визначено, що правова регламентація діяльності органів регулювання та нагляду за фінансовим ринком України має здійснюватися з урахуванням європейського законодавства в означеній сфері, аналіз якого свідчить про необхідність створення, в якості стратегічної мети, «мегарегулятора» на фінансовому ринку, що є незалежним від інших органів та бюджету країни, а також відокремленим від центрального банку.

Структура вказаного органу має передбачати здійснення управління ним через колегіальний орган, до складу якого мають входити представники різних гілок влади та спеціалісти відповідної сфери регулювання.

11. Визначено напрями вдосконалення адміністративно-процедурних засад створення банків в Україні: а) прийняття доопрацьованого Закону України «Про адміністративну процедуру»; б) спрощення процедури створення банків в Україні з урахуванням тенденцій розвитку ринку банківських послуг та інформаційних систем в світі.

У зв'язку з цим запропоновані зміни до законодавства України, що врегульовує процедуру створення банків в Україні, а саме: Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», «Про захист економічної конкуренції», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про Антимонопольний комітет України»; Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 р. № 306; Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання, затвердженого Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.02.2002 р. № 33-р (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 21.06.2016 р. № 14-рп); а також зміни до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Лоюк І.А. Становлення адміністративно-правового регулювання процедур створення банків в Україні. *Держава і право*. Серія «Юридичні науки». 2014. Вип. 66. С. 134–141.
2. Лоюк І.А. Особливості реалізації дискреційних повноважень Національним банком України при створенні банків. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 2. С. 115–120.
3. Лоюк І.А. Принципи адміністративної процедури у зарубіжному та вітчизняному законодавстві та їх вплив на процедури реєстрації банків в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 118–123.
4. Лоюк І.А. Світові тенденції розвитку процедур ліцензування банків. *Альманах права*. 2016. Вип. 7. С. 325–329.
5. Лоюк І.А. Повідомні процедури в процедурах створення банків. *Право і суспільство*. 2016. № 4 (2). С. 149–154.
6. Лоюк І.А. Зарубежный опыт правового регулирования процедур создания банков и пути внедрения его в Украине. *Leges et Vita*. 2016. № 9. С. 73–77.
7. Лоюк І.А. Створення банку як предмет адміністративно-правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 125–129.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Лоюк І.А. Адміністративні процедури в контексті становлення адміністративно-процедурного законодавства України. *Сучасні проблеми правової системи України*: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26 листопада 2015 р.). Львів: «Галицька видавнича спілка», 2015. Вип. 7. С. 96–98.

9. Лоюк І.А. Деякі міркування щодо проекту Закону «Про адміністративну процедуру». *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 22–23 липня 2016 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. С. 93–96.

10. Лоюк І.А. Стадії створення комерційних банків в Україні. *Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 2–3 вересня 2016 р.). Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. С. 54–57.

11. Лоюк І.А. Співвідношення адміністративної процедури та адміністративного провадження при створенні банків. *Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 7–8 жовтня 2016 р.). Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. С. 61–64.

12. Лоюк І.А. Дозвільні провадження у процедурі створення банків в Україні: історичний аспект. *Право як регулятор суспільних відносин: історія, теорія, практика*: збірник матеріалів другої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 жовтня 2016 р.). Київ: Всеукраїнська громадська організація «Майбутнє країни», 2016. С. 72–74.

13. Лоюк І.А. Процедури створення банків в контексті Комплексної програми розвитку фінансового сектору України. *Концептуальні засади реформування адміністративного та фінансового права у сучасних умовах*: збірник наукових праць за результатами проведення Всеукраїнського круглого столу (м. Київ, 2 листопада 2018 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф., член-кор. НАПрН України О.Ф. Андрійко. Київ: Інститут держави і права. ім. В.М. Корецького НАН України, 2018. С. 166–170.

АНОТАЦІЯ

Лоюк І.А. Адміністративно-процедурні засади створення банків в Україні.
– Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України. Київ, 2019.

У дисертації проведено комплексне наукове дослідження адміністративно-процедурних засад створення банків в Україні. На основі аналізу чинного законодавства, теорії та відповідної практики, що існують в Україні та за кордоном,

охарактеризовано ознаки адміністративної процедури, її співвідношення з адміністративним провадженням та адміністративним процесом. Визначено принципи адміністративної процедури, їх зміст та перспективи відображення в національному законодавстві, зокрема, при прийнятті Закону України «Про адміністративну процедуру».

Доведено, що діяльність зі створення банків за її правовою природою є адміністративною процедурою. Пропонується авторське визначення процедури створення банку як предмета адміністративно-правового регулювання. Охарактеризовані повноваження Національного банку України, інших органів держави у процедурі створення банків.

Встановлено, що процедура створення банку в Україні містить в собі декілька стадій, що відповідають реєстраційним, дозвільним, ліцензійним, погоджувальним процедурам. Охарактеризовано стан адміністративно-правового регулювання стадій процедури створення банку в Україні, проаналізовано їх недоліки та запропоновано шляхи їх подолання.

Здійснено порівняльно-правовий аналіз адміністративно-процедурних засад створення банків у зарубіжних країнах, на підставі якого запропоновано зміни до відповідного законодавства України.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративне провадження, принципи адміністративної процедури, процедура створення банку, структура процедури створення банку; реєстраційні, дозвільні, ліцензійні, погоджувальні процедури у процедурі створення банку.

АННОТАЦИЯ

Лоюк И.А. Административно-процедурные основы создания банков в Украине. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – Административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Научно-исследовательский институт информатики и права Национальной академии правовых наук Украины. Киев, 2019.

В диссертации проведено комплексное научное исследование административно-процедурных основ создания банков в Украине. На основе анализа действующего законодательства, теории и соответствующей практики в Украине и за рубежом, охарактеризованы признаки административной процедуры, ее соотношение с административным производством и административным процессом. Определены принципы административной процедуры, их содержание и перспективы отражения в национальном законодательстве, в частности, при принятии Закона Украины «Об административной процедуре».

Доказано, что деятельность по созданию банков с точки зрения ее правовой природы является административной процедурой. Предлагается авторское определение процедуры создания банка как предмета административно-правового регулирования. Охарактеризованы полномочия Национального банка Украины, иных органов государства в процедуре создания банков.

Установлено, что процедура создания банков в Украине включает несколько стадий, соответствующих разрешительным, регистрационным, согласительным, лицензионным процедурам. Охарактеризовано состояние административно-правового регулирования стадий процедуры создания банка в Украине, проанализированы их недостатки и предложены пути их преодоления.

Осуществлен сравнительно-правовой анализ административно-правового регулирования создания банков в зарубежных странах, на основании которого предложены изменения в соответствующее законодательство Украины.

Ключевые слова: административная процедура, административное производство, принципы административной процедуры, процедура создания банка, структура процедуры создания банка; регистрационные, разрешительные, лицензионные, согласительные процедуры в процедуре создания банка.

SUMMARY

Loiuk I.A. Administrative – procedural principles of creation of banks in Ukraine. – Qualifying scientific work on rights of the manuscript.

Dissertation for obtaining a scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 – Administrative law and procedure; financial law; information law. – Scientific and Research Institute of Informatics and Law of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Kyiv, 2019.

The dissertation presents a complex scientific research of administrative procedural principles of creation of banks. Based on the analysis of acting legislation and theories and practices that exist in Ukraine and abroad, features of the administrative procedure, its correlation with administrative proceedings and administrative process are characterized. The main principles of administrative procedure, their content and prospects of reflection in the national legislation, in particular when passing the Law of Ukraine «On Administrative Procedure», are described.

It is proved that the creation of banks in terms of its legal nature is an administrative procedure. The author's definition of the procedure for creating a bank as a subject of administrative and legal regulation is proposed. The powers of the National Bank of Ukraine, other bodies of the state in the procedure of creation of banks have been analyzed.

It is found that the procedure for creating a bank in Ukraine includes several stages, which correspond to the registration, permitting, licensing and conciliation procedures. It is described the state of administrative and legal regulation of the stages of the bank creation process in Ukraine, analyzes their shortcomings and proposes ways to overcome them.

The dissertation carried out a comparative legal analysis of the administrative and procedural principles of the creation of banks in foreign countries, on the basis of which proposed changes to the relevant legislation of Ukraine.

Keywords: administrative procedure, administrative proceedings, principles of administrative procedure, bank establishment procedure, structure of bank establishment procedure; registration, authorization, licensing and conciliation procedures in the bank establishment procedure.

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 16.05.2019. Замовлення 475.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.
«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (098) 455-41-17
E-mail: lesya3000@ukr.net